

L'ESCANYAPOLLS AL BOSC DE POBLET

BLOC V

DOSSIER PEL CENTRE EDUCATIU

PROMOU

AMB EL COFINANÇAMENT DE

EXECUTA

INTRODUCCIÓ A L'ACTIVITAT

L'activitat de camp que es presenta a continuació completa el dossier pedagògic sobre els “Boscos mediterranis d'alt valor ecològic” que s'ha dissenyat en el marc del projecte MEDFORVAL. L'objectiu doncs, és desenvolupar algunes de les idees i conceptes treballats en el dossier en un entorn singular com el bosc de Poblet. No obstant, l'objectiu general i els procediments es poden implementar en qualsevol altre àmbit forestal.

Concretament, es proposa una activitat de descoberta dels boscos madurs, que es caracteritzen per uns trets diferenciadors i singulars que malauradament fins ara han estat, en alguns casos, obviats per determinats sectors de població. Per tal d'aconseguir un aprenentatge significatiu i vivencial, es pretén que els alumnes s'introdueixin al bosc i l'observin des del punt de vista d'un animal, l'escanyapolls (*Lucanus cervus*). D'aquesta manera, posant-se a la pell d'un organisme que no supera els 10 cm de llargària, es fa una aproximació al bosc des d'una escala molt petita a la qual no estem acostumats. A més, es tracten aspectes relacionats amb la complexitat dels processos ecològics als boscos mediterranis d'alt valor ecològic i es posa en valor la presència de la fusta morta.

L'escanyapolls (*Lucanus cervus*):

Escarabat saproxílic, i per tant vinculat a la presència de fusta morta està protegit a escala europea. És l'escarabat més gran d'Europa, pot arribar a superar els 9cm. Els mascles compten amb una gran mandíbula que llueixen com si fos una cornamenta d'un cérvol. Es tracta de mandíbules hipertrofiades que han perdut la seva funció en l'alimentació, i essent molt més grans que normalment, constitueixen un tret característic del dimorfisme sexual. Aquesta pot arribar a ser tan gran que representi 1/3 de la llargada total de l'escarabat mascle.

Destinataris: Secundària.

Grup: màxims 2 grups classe, cada grup classe s'estima en 25 alumnes.

Durada: 6 hores, que inclou les parades per esmorzar i dinar.

Espai: Espai forestal al voltant de la casa forestal del Tillar.

OBJECTIUS DIDÀCTICS

- Descobrir la comunitat, com interactua i on viu l'escanyapolls (*Lucanus cervus*).
- Descobrir l'abundant biodiversitat d'invertebrats del bosc madur.
- Entendre què és un microhàbitat i la seva importància ecològica.
- Comprendre la importància dels arbres vells i dels arbres morts.
- Reconèixer processos ecològics que es duen a terme en el bosc.
- Adquirir un vocabulari i llenguatge científic específic.
- Incidir en augmentar la curiositat dels participants a través de l'observació, la descoberta i la interpretació.

METODOLOGIA DE TREBALL

Les activitats es centren en l'aprenentatge vivencial i el treball en grup. Els participants empraran tècniques de treball de camp per tal de conèixer, aprendre i reflexionar sobre els valors lligats als boscos madurs. El dossier de l'estudiant es dissenya amb l'objectiu que sigui una eina de treball per tal de recollir i analitzar el treball de camp.

La proposta s'estructura en tres blocs de continguts: la comunitat, l'hàbitat i les relacions que s'estableixen als boscos madurs, que tenen com a fil conductor l'escanyapolls. L'activitat introductòria contempla l'elaboració d'hipòtesis, que caldrà respondre al final de l'activitat. La realització de fotografies al llarg de la sortida, permetrà estructurar la síntesi de l'aprenentatge del dia.

Bloc 0: Introducció: què en saps i què en vols saber de mi?

Ubicació i contextualització del bosc on es duran a terme totes les activitats.

Un cop situats, cal presentar l'animal que servirà de fil conductor: l'escanyapolls, i plantejar les hipòtesis.

Bloc 1: La microcomunitat: amb quin altres invertebrats convisc?

La presència d'invertebrats és molt nombrosa en els ecosistemes, malgrat que sovint, per les seves dimensions i falta de coneixement de la seva enorme riquesa d'espècies, ens passen per alt. El bloc posa l'èmfasi en aquests animals, destacant-ne aquella comunitat lligada a la presència de fusta i matèria orgànica morta, entre els que s'hi troba l'escanyapolls.

Bloc 2: L'hàbitat: què té de peculiar el lloc on visc?

On es treballen aspectes referents a l'estructura del bosc madur, als arbres vells i als microhàbitats presents que és on viu l'escanyapolls.

Bloc 3: Els processos ecològics: quin paper ocupo al bosc?

Fa referència a les característiques ecològiques de l'ecosistema que permeten l'establiment de relacions tròfiques i ecosistèmiques on es desenvolupa la vida de l'escanyapolls.

Bloc 4: Conclusions i reflexió final:

Espai de conclusions i reflexions per tal d'aplicar el coneixement adquirit al llarg de la sortida contrastant les diferents hipòtesis plantejades a primera hora.

ESTRUCTURA DE LA SORTIDA

Taula resum que mostra el contingut principal i les activitats programades per cada bloc.

BLOC	LLOC	DURADA	CONTINGUTS	SEQÜÈNCIA D'ACTIVITATS
INTRODUCCIÓ	casa forestal del Tillar	30'	-Presentació i característiques del bosc -Explorar a través dels sentits -Característiques principals de l'ecologia de l'escanyapolls	- Ubicació i caracterització del bosc - Exercici de relaxació per explorar el lloc a través dels sentits i canviar l'escala de la mirada sobre el bosc - Elaboració de les hipòtesis
RECOLLIDA DE MOSTRES	Bosc	45'	-La riquesa d'espècies d'invertebrats -Metodologia de captures d'invertebrats -El cicle de la matèria: fusta morta	-Anomenar quines espècies viuen al bosc on ens trobem -Recollida de mostres de les diferents trampes -Realització de fotografies
L'HÀBITAT	Bosc	40'	-Elements del bosc madur i del bosc jove -Formació i presència de microhàbitats	-Identificació de microhàbitats -Interpretació de les dades i reflexió -Realització de fotografies
ELS PROCESSOS ECOLÒGICS	Bosc	45'	-Les relacions entre els elements d'un ecosistema com un bosc madur o poc intervingut	-Recrear les relacions existents d'un ecosistema forestal simple i complex mitjançant un joc de rol, en el que representaran un element del bosc
DINAR				
ANÀLISI DE MOSTRES I RESULTATS	Casa forestal del Tillar	35'	-La riquesa d'espècies d'invertebrats a través de les seves característiques i funcionalitats anatòmiques	-Identificació de les mostres amb claus dicotòmiques -Anàlisi dels resultats obtinguts
REFLEXIÓ FINAL	Casa forestal del Tillar	25'	- Aspectes claus dels temes tractats	-Acceptar o rebutjar les hipòtesis. -Justificació de les respostes utilitzant les fotografies Posada en comú en grups de 3-5 alumnes simulant una conversa a través de les xarxes socials -Triar una de les fotografies i a mode de síntesi etiquetar-la amb un hashtag

MATERIAL QUE HAN DE PORTAR ELS PARTICIPANTS

- Dinar
- Aigua suficient per tot el dia
- Roba i calçat còmode

Pel desenvolupament específic de les activitats:

- Dossier de l'estudiant
- Carpeta o suport
- Llapis i goma
- Mòbil: L'activitat contempla l'ús dels mòbils dels participants per tal de realitzar fotografies, emprant un element quotidià per a molts d'ells com a recurs i material educatiu. Així, es definiran diferents grups, en funció del nombre de mòbils totals dels que es disposin.

Any 2017

AUTOR FOTOGRAFIA DE LA PORTADA: PNIN POBLET

ICONES DISSENYADES PER OMELAPICS / FREEPIK